

Grúň, L. – Pauličková, A. – Vydrová, V.: Samospráva ako súčasť verejnej správy

EUROUNION, spol. s r. o., Bratislava 2005, Strán 122

Renáta Pauličková*

Postavenie verejnej správy s osobitným výstupom na územnú samosprávu sa stalo nanajvýš aktuálnou témou rezonujúcou v posledných rokoch v slovenskej spoločnosti. Obzvlášť diskutovanými v tejto súvislosti sú aspekty právne, ekonomické a sociologické a nezriedka i národnostné. Stali sa podnetom pre kolektív autorov L. Grúňa, A. Pauličkovú a V. Vydrovú na spracovanie danej problematiky z istého uhla pohľadu. Výsledkom ich tvorivého úsilia sa stala publikácia *Samospráva ako súčasť verejnej správy*, v ktorej si za cieľ stanovili, na podklade širších súvislostí a fungovania samosprávy na Slovensku a zohľadňujúc stav kompetencií obcí, vymedziť a stanoviť faktory reálneho fungovania a ďalšieho rozvoja samosprávneho zriadenia v oblasti kompetencií. Samozrejme, že autori pritom zohľadnili i právne postavenie vyšších územných celkov.

Publikácia je koncipovaná do štrnástich samostatných kapitol tak, že tieto svojim obsahovým vymedzením tvoria kompaktné spracovaný celok s dôrazom hlavne na finančnú a organizačnú stránku vzťahu verejná správa – územná samospráva.

K samospráve sa autori logicky dopracovali prostredníctvom sledovania línie občianska spoločnosť – verejná správa – samospráva, ktorej podstatu zachytili v prvej kapitole. Keďže v ekonomickej, právnickej a politickej literatúre sa stretávame s rôznymi výkladmi a interpretáciami uvedených kľúčových pojmov, snahou autorov bolo na tomto mieste predstaviť ich podstatu opierajúc sa pritom o vývojový proces.

Predmetom druhej kapitoly sa stalo skúmanie podstaty a obsahového vymedzenia vzťahu verejná správa a územná samospráva. Autori sa tu prostredníctvom interpretácií názorov mnohých autorov snažili postihnúť problém jednoznačnej vymedziteľnosti hranice medzi verejnou a súkromnou správou.

Ak chceme skúmať postavenie územnej samosprávy, je nevyhnutné pozrieť sa aspoň stručne na históriu miestnej samosprávy, ktorá prechádzala rozporuplným vývojom od extrémne centralizačných tendencií k decentralizačným tendenciám, a to hlavne v tomto storočí. Autori nám to umožnili v tretej kapitole.

Štvrtá kapitola má skôr výkladový charakter; jej predmetom sú pojem a subjekty samosprávy.

Výmena názorov na rôzne formy riešenia verejných

vecí je častým obsahom diskusie pravdepodobne už od tej doby, kedy sa vytvorilo prvé spoločenstvo ľudských bytostí. Ide o citlivé otázky práva, vládnutia a miery delenia moci medzi centrárou a základnými zložkami spoločenstva. Niektorým aktuálnym problémom miestnej samosprávy v Slovenskej republike (napr. oblasti subsidiarity, skúsenostiam z vynútenej snahy vytvoriť a legislatívne vymedziť pôsobenie samosprávy vyšších územných celkov, oblasti vzniku a organizácie činnosti samospráv) sa autori venovali v piatej kapitole.

Názory na pojem samosprávy sa odlišujú podľa toho, z akého hľadiska ten – ktorý autor pristupuje k riešeniu, ktoré črty považuje za dominujúce a determinujúce pre reálnu existenciu samosprávy. Obci ako základu územnej samosprávy s dôrazom na územný a osobný základ obce a jej organizáciu autori publikácie venovali priestor v šiestej kapitole.

V duchu nosnej myšlienky recenzovaného diela je najväčší priestor vyčlenený otázkam financovania samosprávy (kapitoly 7 až 10). Autori zastávajú názor, že nie iba rozpočty obcí sú závislé od zdrojov štátneho rozpočtu, ale existuje aj opačne ponímaná závislosť – závislosť zdrojov štátneho rozpočtu od finančných prostriedkov, ktoré v minulosti mali charakter miestnych príjmov. Tvorba príjmovej základne obcí predstavuje v slovenských podmienkach problémový okruh, ktorý sa týka nielen samosprávnych orgánov, ale aj štátu, a ktorý v sebe zahŕňa okrem finančných aspektov, ktorým sa autori venovali v najširšom rozsahu, i mnohé ďalšie. V deviatej kapitole sa zo strany autorov diela črtajú perspektívy a ponúkajú predstavy riešenia vypuklých problémov a otázok finančného hospodárenia obcí. Veľmi vhodnou sa javí i ukážka riešenia obdobných problémov obecných financií na príklade susedného Rakúska obsiahnutá v desiatej kapitole.

Jedenásta kapitola, rovnako ako i kapitola štrnástá, sa venuje reforme samosprávy, opierajúc sa o kľúčové otázky funkčnosti samosprávy, a to otázky financovania, odvodov, daní a dotácií. Tak isto sa dotýka problému tendencií centralizácie a decentralizácie. Autori publikácie na tomto mieste zdôrazňujú, že spor sa vedie predovšetkým o demokratický charakter štruktúrovanej občianskej spoločnosti, ktorá je tým viac demokratická, čím viac možností otvára pre verejnú aktivitu občanov, keďže len bohato vrstvená obci-

* Mgr. Ing. Renáta Pauličková, PhD., Stredisko pre výskum regionálneho rozvoja Západočeská univerzita Plzeň

anska spoločnosť je zárukou politickej stability a demokracie.

S vývojom názorov na pojem komunálna politika od prvopočiatkov až po súčasné literárne pramene a odborné diskusie sa čitateľ môže zoznámiť v dvanástej kapitole.

Decentralizačná tendencia a posilňovanie územnej samosprávy v posledných desaťročiach sa prejavili aj v snahe vymieňať si skúsenosti v medzinárodnom merítku s cieľom zvýšenia účinnosti tohto procesu v rámci vytváranej zjednotenej Európy. Podnetom pre napísanie trinástej kapitoly sa pre autorov stali princípy obsiahnuté v primárnom a sekundárnom komunitárnom práve. Na ich základe je postavená komunitárna regionálna politika. Ide o princípy všeobecné (okrem regionálnej politiky sa vzťahujú i na ostatných

politikov Európskeho spoločenstva) a zvláštne (uplatňujú sa iba v regionálnej politike). Patria sem i snahy vytvárať regionálne združenia a rôzne ďalšie formy spolupráce municipalít, či už ide o združenia s voľnou resp. pevnou štruktúrou za účelom posilňovania územnej samosprávy.

Recenzovaná publikácia nielen sumarizuje poznatky o predmetnej problematike, ale hlavne prispieva k formovaniu názorov na vzťah verejná správa – územná samospráva s osobitným zreteľom na finančné a organizačné aspekty komunálnej politiky. Snaží sa formulovať niektoré spoločné cesty vzájomne príbuzných verejnoprávnych odvetví, a to správneho práva a finančného práva, pričom pozornejšiemu čitateľovi občas neuniknú ani politologicky podfarbené formulácie, čo bolo tiež zámerom autorov.